چەند سەرنجێکی پاچڤەلۆجی

حەمەکەریم عارف

((١))

ئەگەر پاچڤە بریتی بێ لەوەی دەقی نووسینێ یان گوتارێك لە زمانی یەکەمەوە بۆ زمانی دووەم بێتە وەرگێڕان، ئەوا باشترین وەرگێڕان کاتێ دێتەدی کە ئەو کاریگەرییەی کە ئەو نووسین یان گوتارە بەسەر خوێنەر یان گوێر یان وەرگری زمانی یەکەمەوە هەیەتی، بگوازرێتەوە بۆ خوێنەر یان گوێگر یان وەرگری زمانی دووەم. یان ئەگەر ڕاستت دەوێ ،پاچڤە بریتیە لە وەرگێڕانی دەقێك لە زمانێکەوە بۆ زمانێکی دی، بێ هیچ دەسکاریکردنێکی فۆرمو مانا، شێوەو ناوەڕۆکی دەقە ئەسڵەکە، یانی نە هیچی بۆ زیاد بکرێتو نە هیچی لێکەم بکرێت..

هەڵبەتە ئەم پێناسەیە، هەرچەند پێناسەیەکی دروستو وردە، بەلام زیاتر پێناسەیەکی تیۆری رووتە، چونکە لە بواری پراکتیکیدا مەحاڵە هیچ پەیامێك دەقاو دەق وەکو خۆی، بێ کەمترین دەسکاری، لە زمانێکەوە بۆ زمانێکی دی بگوازرێتەوە، ئەمەش پەیوەندی بە بونیادو پێکهاتەی جیاوازی زمانانەوە هەیە، هەر زمانێك سوود لە وشەێن تایبەتی خۆی وەردەگرێت، هەر یەکێك لە وشەێن زمان مانایەك یان چەند مانایەکی تایبەتی خۆی هەیە، رستەبەندیو سازانی وشە لە هەر زمانێکدا بە گوێرەی رێزمانو یاساو رێسای تایبەتی چێدەکرێت، کەواتە لە رستەبەندیشدا، هیچ دوو زمانێك کوتو مت وەکو یەك نیە، بۆیە گوێزانەوەی ئەو ڕستانە، بەبێ دەسکاری یان بەلای کەمەوە بە بێ وردە دەسکاری، مەحاڵە... بۆیە لە بەرەبەیانی مێژووی پاچڤەوە تاکو ئێستا هەمیشە ئەم پرسیارە کراوە کە پاچڤەی باش کامەیە؟ ئایا تای تەرازووی پاچڤە پێویستە بەلای زمانی یەکەمدا قورس بێ یان بەلای زمانی دووەمدا، ئایا پاچڤە پێویستە وشە بە وشە بێ یان ئازاد بێ، پابەندی بە دەقەکەوە چۆن دەبێت؟ دیارە ئەم پرسیارانە، پێویستیان بە وەلام هەبووەو ئەهلی پاچڤە لە هەوڵی ئەوەدا بوون، ئاگایان لە چارەسەرێن ئەکادیمی مەسەلە پاچڤەوانیەکان هەبێو هەندێ پێوەرو پێوانەی قەناعەتبەخشیان لەبەر دەستدا هەبێت، تا بتوانن لە رێگەیانەوە، بگەنە پاچڤەی دڵخوازی خۆیان. هەڵبەتە ئەو هەولانەی لەو بارەیەوە دراون، تا ئەو دواییانەش، تا پەنجا ساڵێك لەمەو پێش، زیاتر راو بۆچوون بوون دەربارەی شێوەی پاچڤەو خۆیان لە قەرەی ماهیەتی پاچڤە نەداوەو لەسەر بونیادێکی زانستی رۆنەنراوە. ئەوە بوو، بە فەزلی زانستی زمانۆلۆجیەوە کۆمەڵێك هەنگاوی باش لە بواری پاچڤەو ماهیەتی پاچڤەدا نرا.

لە رێگای زماننناسیەوە، ئەوە ساغ بووەوە کە زمانان لە رووی بونیادی فۆرمو ماناوە لێکدی جیاوازنو رەگەزە پێکهێنەرەکانی هەر زمانێك لە هەموو ئاستەکاندا، تان وپۆو سیستەمێکی گونجاوی خۆی هەیە، هەڵبەتە لە رێگەی شیکردنەوەی بەراوردکاریەوە دەکرێت زمانان لە ئاستێن فۆنەتیکی، وشەیی و رێزمانیەوە دەگەڵ یەکدا بەراورد بکرێنو لایەنی لێکچوونو جیاوازیان دیاری بکرێت.

بەرە بەرە، بابەتە سەرەتاییەکانی لێکۆڵینەوە زمانەوانی و زمانناسیەکان، بە تایبەتی ماناناسی، لە مەیدانە جیاوازەکانی پاچڤەدا بەکار براو ئەمەش زانستێکی لێکەوتەوە کە ئەمڕۆکە پاچڤەلۆژی پێدەڵێن.

***

هەڵبەتە پاچڤە لە بنەڕەتدا دوو جۆری هەیە، پاچڤەی زارەکی و پاچڤەی نڤیسیاری. پاچڤەی زارەکی دەکاتە وەرگێڕانی گوتەیەك لە زمانی یەکەمەوە بۆ زمانی دووەم، پاچڤەی نڤیسیاری دەکاتە وەرگێڕانی نووسینێك لە زمانی یەکەمەوە، بە نووسین، بۆ زمانی دووەم. یانی ئەم دوو زاراوەیە پەیوەندیان بەو ئامرازو ئەوزارەوە هەیە کە لە پرۆسەی پاچڤەکەدا بە کاردەبرێ دەنا بە گوێرەی هەر دوو جۆری پاچڤەی زارەکی و نڤیسیاری دەکرێت:

١- گوتەیەك لە زمانی یەکەمەوە، بۆ گوتەیەك لە زمانی دووەم پاچڤە بکرێت.

٢- یان گوتەیەك لە زمانی یەکەمەوە بۆ نووسینێك و بە نووسین بۆ زمانی دووەم پاچڤە بکرێت.

٣- نووسینێك لە زمانی یەکەمەوە بۆ نووسینێك لە زمانی دووەمدا پاچڤە بکرێت.

٤- یان نووسینێك لە زمانی یەکەمەوە بۆ گوتەیەك لە زمانی دووەمدا پاچڤە بکرێت.

جا لەبەر رۆشنایی ئەو پێناسەیەی لە سەرێ را لەمەڕ پاچڤە کرا، دەشێت دەربارەی پاچڤەی زارەکیش بگوترێ بریتیە لە وەرگێڕانی گوتەیەك لە زمانی یەکەمەوە بۆ زمانی دووەم، بەو مەرجەی هەمان ئەو کاریگەرییەی بەسەر گوێگرانی زمانی یەکەمەوە هەیەتی، بگوازێتەوە بۆ گوێگرانی زمانی دووەم. دیارە لە پاچڤەی زارەکیدا مەسەلەی کات دێتە ئاراوە، وەرگێڕ لە گەڵ دەرکی یەکەم وتەی زمانی یەکەمدا دەکەوێتە پاچڤەی و بە ماوەیەکی زۆر کەم و تەقریبەن هاوکات دەگەڵ تەواو بوونی گوتەکە لەزمانی یەکەمدا، ئەویش لە زمانی دووەمدا لە پاچڤەکە دەبێتەوە. جۆرێکی دیکەی پاچڤەی زارەکی ئەوەیە کە گوتەی زمانی یەکەم بەش بەش دەکرێت، کە هەر بەشێك لە ڕستەیەك زیاتر دەبێت، وەرگێڕ پاش ئەوەی لەو بەشە تێدەگات، لە کاتی بێدەنگ بوون و هەڵوەستەکردنی قسەکەرەکەدا، ئەو بەشە بۆ گوێدێران پاچڤە دەکات. یانی بەم پێودانگە مەسەلەی کات، یەکێکە لەو تایبەتمەندیانەی کە پاچڤەی زارەکی لە پاچڤەی نڤیسیاری جیا دەکاتەوە، چونکە لە پاچڤەی زارەکیدا کات زۆر دیاری کراوو فەوریە لە چەند دەمێکی کەم تێناپەڕێت، لە کاتێکا ئەمە بۆ پاچڤەی نڤیسیاری وا نیەو کاتی زیاتری لە بەر دەستەو سوود وەرگرتن لە کات، دەبێتە مایەی پوختەیی زیاتری دەقە وەرگێڕدراوەکە، ئەمە جگە لەوەی کە دەتوانێ لە زۆر شتدا پەنا وەبەر فەرهەنگی زمان بەرێت، هەڵبەتە پاچڤەوانی زارەکی دەبێ خودانی یادگەو زاکیرەیەکی زۆر باش و چالاك بێ و ، بەسەر بابەتی وەرگێڕانەکەدا زاڵ بێت و شارەزایی تەواوی لێی هەبێت. بەڵام ئەم مەرجی شارەزاییە بۆ پاچڤەوانی نڤیسیاری زۆر گرینگ نیە، چونکە وەختی زۆری بە دەستەوەیە، دەتوانێ بەرە بەرە شارەزایی پێویست بە دەست بێنێ. بۆیە مەرج نییە هەر پاچڤەوانێکی زارەکی لە هەمان کاتدا پاچڤەوانێکی نڤیسیاری باش بێت یان

به پێچەوانەوە. هەڵبەتە پاچڤەوانی زارەکی، چونکە کاتی کەمە، ئەگەر وەرگێڕانەکەی زۆر پوختە نەبێ، دارشتنی ڕستەکانی هەندێ شاشیش بێ، زاراوەی دیالۆگیو ئەو شتانەش بە کار بێنێ، لێی ناگیرێو ئەوەی لێ قەبووڵ دەکرێتو کەمی کاتەکەی بۆ دەکرێت بە پاساو، بەڵام شتی وا بە هیچ کلۆجێ لە پاچڤەوانی نڤیسیاری قەبووڵ ناکرێت.

هەڵبەتە مەیدانی کاری پاچڤەی زارەکی زۆر سنووردارەو زیاتر لە ئەنجوومەنانی سیاسی، هەڤپەیڤینو گفتوگۆو دانوستانی دەوڵەتیدا بەکاردەبرێت. واتە لە سنووری هەندێ بواری سیاسی، ئابووری، سوپاییو... هتد دەوەستێ، بەڵام لە پاچڤەی نڤیسیاریدا، ئەو سنوورداریە نییە، واتە پابەندی هیچ سنوورێك نییە، تەنیا سنووری نووسینو نووسراوی زمانی یەکەمی دەقەکە نەبێت. واتە بوارو مەیدانی کاری پاچڤەوانی بۆ خۆی جۆرە سنوورداریییەکە. بۆ نموونە وەرگێڕێك کە لە بواری وەرگێڕانی دەقی ئەدەبیدا کاربکاتو شارەزایی پەیدا کردبێت، ناچێت خۆی لە قەرەی وەرگێڕانی دەقێکی زانستی دەربارەی فیزیا بدات.

دیارە پاچڤە، لە ڕووی چۆنیەتیەوە، سێ جۆری سەرەکی هەیە لەوانە:

١- پاچڤەی وشە بە وشە: لێرەدا وەرگێڕ دێت لە هەنبەری هەر وشەیەکی دەقی زمانی یەکەمدا، وشەیەکی زمانی دووەم دادەنێ. ئەم جۆرە وەرگێڕانە، زیاتر بۆ وەرگێڕانی ئەو دەستەواژەو چەمكو زاراوەو وشە لێکدراوانە بەکاردەبرێ کە لە زمانی دووەمدا هاوتای دەقاو دەقیان نییە...

٢- وەرگێڕانی رستەیی: لەم جۆرە پاچڤەیەدا، ڕێزمانو دەستوور وشێوەی داڕشتنو بەکار هێنانی وشە، لە زمانی دووەمدا بە تەواوەتی ڕەچاو دەکرێت، یان چەمكو مانای رستەی زمانی یەکەم، بە گوێرەی دەستوورو تایبەتمەنی زمانی دووەم، لە زمانی دووەمدا دێتە داڕشتنەوە. واتا هەر ڕستەیەکی دەقی زمانی یەکەم، بە گشت مانای یەك بە یەکی وشەکانیەوە، لە زمانی دووەمدا، دادەڕێژرێتەوە.

٣- پاچڤەی ئازاد: لەم جۆرە پاچڤەیەدا، وەرگێڕ دەستەواژە یان پەرەگراف دەکات بە دەسکەلای دەستی. یانی وەرگێڕ دێت، پەیامی دەقەکەی زمانی یەکەم، بە چەند رستەیەك لە زمانی دووەمدا بەدەستەوە دەدات. لەم جۆرە وەرگێڕانەدا دەسکاری و زیاد کردنو کەمکردنێکی زۆر دێتە ئاراوە. بۆیە پەسندترین وەرگێڕان، پاچڤەی رستە بە رستەیە، واتا ئەوەیە کە پاچڤەوان، رستە بکات بە بنەمای کارەکەی.. پاچڤەی وشە بە وشە زیاتر بۆ ئەو ئیدیۆمو زاراوەو وشە لێکدراوانە بەکار دێت کە هاوتای دەقاو دەقیان لە زمانی دووەمدا نییە. پاچڤەی ئازادیش زیاتر بۆ ئەو دەقانە بەکار دێت کە لەپاچڤەکردن نایەن، یانی پاچڤە ناپەزێرن.

هەڵبەتە ئاشکرایە کە وەرگێڕ لە پرۆسەی وەرگێڕاندا، سەروکاری دەگەڵ دوو زماندا، یانی زمانی یەکەمو، زمانی دووەمدا هەیە، بۆیە دەبێ لە لایەکەوە لە خەمی ئەوەدا بێ کە خوێنەر لە پاچڤەکەی تێبگاتو لەلایەکی دیکەوە پەیامی نووسەر نەشێوێنێو بە ئەمانەتەوە بیگەیەنێت. ئیدی وەرگێڕ لەم بەینەدا، بەگوێرەی جۆری دەقەکەو مەبەستی وەرگێڕانەکەی، هەندێجار زیاتر بەلای وەرگردا واتە خوێنەردا دایدەشکێنێو هەندێجاریش بەلای نووسەری دەقەکەدا دایدەشکێنێ. لەم حاڵەتەدا زیاتر لە خەمی ئەوەدایە پەیامی دەقەکە بگەیەنێتە خوێنەر، بۆیە لەم حاڵەتەدا ئەگەرێکی زۆری ئەوە هەیە کە زۆر رستەبەندی ناباو بێتە ناو زمانی دووەمەوە. بەڵام لەو جارانەدا کە وەرگێڕ زیاتر بەلای خوێنەردا دایدەشکێنێو پتر لە خەمی ئەودایە، هەوڵ دەدات بە گوێرەی توانا دەقێکی وەرگێڕدراوی ئەوتۆ پێشکەش بکات کە بە تەواوەتی لەلای وەرگر روونو مەفهووم بێت. جا لێرەدا ئەگەری ئەوە دێتە پێشێ کە دەقە وەرگێڕدراوەکە، وەکو پێویست و دەقاو دەق گوتاری نووسەر نەگەیەنێت..

لەو حاڵەتەدا کە وەرگێڕ زیاتر بەلای نووسەری دەقدا دایدەشکێنێ، هەوڵی ئەوە دەدات. تێکڕای تایبەتمەندییە رێزمانیو مانابیەکانی زمانی یەکەم، بۆ زمانی دووەم بگوازێتەوەو بەسەر زمانی دووەمیدا بسەپێنێ، دیارە ئەم جۆرە وەرگێڕانە، خوێنەری زۆر نابێتو رەگی ئەم جۆرە پاچڤەیە دوورو نزیك دەچێتەوە سەر پاچڤەی وشە بە وشە، لە حاڵەتەکەی دیکەشدا، واتا لەو حاڵەتەدا کە وەرگێڕ بەلای خوێنەردا دایدەشکێنێ، ئەوا رەگی کارەکەی (وەرگێڕانەکەی) دوورو نزك دەچێتەوە سەر پاچڤەی ئازاد.

((٢))

یەکێك لەو گرفتو کێشە دژوارانەی کە پاچڤەوانانی تازەکار رووبەڕووی دەبنەوە، هەڵبژاردنی گونجاوترین وشەیە لە نێو کۆی ئەو وشانەدا کە لە فەرهەنگەکاندا وەکو هاوتاو هاو مانای یەك وشەی بیانی تۆماری دەکەن. مەبەست لە زاراوەی هاومانایی، ئەوەیە کە دوو وشە یان زیاتر، یەك مانا بگەیەنن، واتە مانایەکی یەکسانیان هەبێت. هەڵبەتە وەکو چۆن دوو بەشەری دەقاو دەق وەکو یەك نییە، بەو ئاوایەش هاومانایی رەها لە نێوان پەیڤو وشەێن زماندا نییەو هیچ دوو وشەیەك دەقاو دەق هاومانا نینو نابن، زۆر زەحمەتە لە یەك زماندا دوو وشەی بەمانا یەکسان، پێکەوە بژین. هەڵبەتە جگە لە کێشەی هاومانایی، کێشەی چەند ماناییش هەیە، کە ئەمە لە ناو ڕستەداو بە تایبەتی لە زمانی نووسیندا، جۆرە ئاڵۆزیو گۆنگیەکی لێدەکەوێتەوەو پاچڤەوانی تازەکار تووشی سەرەگێژکێ دەکاتو ناتوانێ بە ئاسانی هاوتاو هاوواتای گونجاو بۆ کارەکەی بدۆزێتەوە. بۆیە نابێ پاچڤەوانی تازەکار، کاری وەرگێڕان بەسادە بزانێ، تا نەکەوێتە گێژاوی هەڵەو کێشەی گەورەوە.

بە هەرحاڵ کاری پاچڤە، کارێکی زۆر دژوارە، بۆ نموونە ئەگەر دەقێك بە جیا بدرێت بە دوو وەرگێڕی زۆر چاك، بۆ پاچڤە کردن، مەحاڵە، پاچڤەیەکی یەکسان بە دەستەوە بدەن، تەنانەت ئەگەر یەك وەرگێڕ، دوای پاچڤەی دەقێك، هەمان دەق دووبارە پاچڤە بکاتەوە، مەحاڵە هەردوو پاچڤەکەی وەکو یەك دەربچن کە ئەمە خۆی لە خۆیدا دژواری و هەستیاری کاری پاچڤە

دەگەیەنێت. بۆیە پاچڤەوان لە هەڵبژاردنی وشەو ڕستەدا دەبێ یەجگار بە سەلیقەو شارەزا بێتو نزیکترین هاوتای وشەو ڕستەێن زمانی یەکەم لە زمانی دووەمدا بدۆزێتەوەو روونیو ڕەوانی دەقەکە لە لای خوێنەر بپارێزێت، یانی هەمیشە ئەوەی لە بیربێ کە پەیامی دەقەکە بە شێوەیەکی مەفهوومو ڕوونو ڕەوان بگەیەنێت. یانی لە هەڵبژاردنی وشەو ڕستەو داڕشتنەوەی پاچڤەکەیدا کەسێکی بە سەلیقە بێ، خۆی لە بەکارهێنانی وشەێن فرەماناو ناباو دوور بگرێت، لە کاتی وەرگێڕانی دەقێکدا ئەو کاتو شوێنو باگڕاوندە ڕۆشنبیرییە باوە ڕەچاو بکات کە دەقەکەی تیا بەرهەم هاتووە، بچێتە بنج و بناوانی هەموو ڕازو ڕەمزەکانی دەقەکەو بە کەرەستەی زمانی دووەم ئاشکرای بکات، ئەمەش نیشانەی ئەوەیە کە زانینی زمانی دووەمو شارەزایی لە تایبەتمەندییەکانی، بۆ پاچڤەوان، ئەگەر لە زانینی زمانی یەکەم زۆر گرینگتر نەبێ. هیچی کەمتر نییە. یانی ئەگەر پاچڤەوان ئاگاداری ئەمە نەبێتو ڕەچاوی نەکات تووشی هەڵەی گەورە دەبێت، هەروەها پاراستنی شێوازی دەق یەکێکە لە مەرجەکانی پاچڤەی دروستو پەسند، مەبەست لە شێواز لێرەداو بەش بە حاڵی ئەم وتارە، دەکاتە شێوەی دەربڕینی دەقی زمانی یەکەم. دیارە نووسەر بە گوێرەی بابەتو وەرگر، شێوازی دەربڕینی تایبەتی خۆی هەڵدەبژێرێ، واتە لە هەڵبژاردنی شێوازدا پابەندی هەردوو فاکتەری بابەتو وەرگر (موخاتەب) دەبێت. واتە ڕەچاوکردنو پاراستنی شێوازی دەقی زمانی یەکەم، یەکێکە لەو مەرجانەی کە وەگێڕ ناچارە پابەندی بێت. بۆ نموونە شێوازی چیرۆکێك جیاوازە لە شێوازی وتارێکی زانستی، وەسفی زانستیانەی ڕووداوێك جیاوازە لە وەسفی ئەدەبی هەمان ڕووداو، چۆنیەتی ئەو وەسفە بۆ خەڵکانی گەورە جیاوازە لە چۆنیەتی هەمان وەسف بۆ منداڵان.. واتە پاچڤەوان بۆی نییە دەسکاری شێوازی دەق بکات، چونکە ئەمە دەکاتە کوشتنی شێوازی دەقی زمانی یەکەم. کە ئەم دیاردەیە زۆر جار لەلای ئەو وەرگێڕانە بە دی دەکرێت کە بە خۆیان نووسەرن، ئەوانە هەوڵدەدەن شێوازی نووسینی خۆیان بەسەر دەقەکەدا بسەپێنن، دیارە ئەم جۆرە پاچڤەیە بەپێی ڕەخنەی زانستی وەرگێڕان، بە پاچڤەیەکی نا دروست لە قەڵەم دەدرێ.

دیارە هەر نووسەرێك شێوازی تایبەتی خۆی هەیەو زۆر جار بەو شێوازە دەناسرێتەوە، ئەو شێوازە بۆی بووە بە جۆرە ناسنامەیەك، هەندێجار دەبینی نووسەرێك بە حوکمی شارەزایی تەواو لە بابەتێکدا، مەسەلەو بابەتێکی ئاڵۆزو گۆنگ بە شێوەیەکی سادەو ڕوونو ڕەوانو نزیك لە تێگەیشتنی عەوامی خەڵکەوە دەخاتە ڕوو، هەڵبەتە نووسەرانێکیش هەن کە بەوە نە شارەزاییو بێ توانایی خۆیان لە بابەتێکدا دەشارنەوە کە پەنا دەبەنە بەر شێوازێکی زۆر گۆنگو نا مەفهووم... بە هەرحاڵ شێوازی سادە یان ئاڵۆزی دەقی یەکەم، دەبێ هەر چۆنێ بووە، لە دەقی دووەمدا نیشان بدرێتەوە. دەنا بە نیشانەی ناکامی وەرگێڕ دێتە ژماردن، چونکە نەیتوانیوە شێوازی نووسینی نووسەرەکە، بە خوێنەر نیشان بدات یان بۆی دیاری بکات.

جا لێرەدا دەبێ ئاماژەیەکی خێرا بۆ ئەوەش بکرێ کە هیچ وەرگێڕێك، ناتوانێت بە تەواوەتی خۆی لە کارەکەی دوور بگرێت و بێ لایەنانە کار بکاتو هیچ ئامادەبوون وحوزورێك بۆ خۆی نەیەڵێتەوە، هەر وەرگێڕێك بگریت، جۆرە حوزورێکی کاڵ یان تۆخ، ڕاستەوخۆ یان ناڕاستەوخۆ،

زەق یان پەنهان، مەبەستدار یا ن بێ مەبەستی لە کارەکەیدا هەیە... تاقمە پاچڤەوانێك هەن ئەوەندە، پابەندی شێوازی نووسینی خۆیانن‌و تیایدا قاڵ بوونەتەوە کە بە شێوەیەکی نا ئاگایانە شێوازی خۆیان لە دەقەکە باردەکەن. ئەمانە کە بە تەرجەمەکانی خۆدا دەچنەوە هەست دەکەن، کە شێوازی دەقە پاچڤەکراوەکەیان دەگەڵ شێوازی دەقی یەکەمدا جیاوازەو هیچ پاساوێکیان بۆ ئەم کارە نییە، بۆیە دووبارە و سێ بارە پاچڤەکەی خۆیان دەگەڵ دەقە ئەسڵەکەدا بەراورد دەکەنەوەو هەوڵ دەدەن بە گوێرەی توانا شێوازی تەرجەمەکەی خۆ لە شێوازی دەقی یەکەم نزیك بکەنەوە، هەندێجار تا رادەیەکی باش لەم کارەدا سەرکەوتوو دەبن، بەڵام زۆربەی کات، ناتوانن دەستبەرداری خۆ بن‌و کەسێتی خۆیان بە تەواوەتی لە تەرجەمەکەیان دوور بخەنەوە، تاقمە وەرگێڕێکی دیکە هەن، بە ئانقەست و بە مەبەستی خۆ نواندن کەسێتی خۆ لە دەقی پاچڤەکە باردەکەن. دیارە ئەم تاقمە وەرگێڕە، مەبەستیان ئەوە نیە پەیامی نووسەرەکە، وەکو خۆی ویستوویەتی،بگەیەنن. بەڵکو مەبەستیان ئەوەیە کە بە شێوازی تایبەتی خۆ، توانای پاچڤەوانی خۆیان بنوێنن. بۆیە وەرگێڕانی کارێکی ئەدەبی یان کارێکی زانستی بەلای ئەوانەوە، هەمووی وەکو یەکە.. بە هەرحاڵ ئەگەر لە روانگەی پاچڤەلۆژیەوە تاقمی یەکەم بە وەرگێڕی نا سەرکەوتوو بێنە ژماردن ئەوا تاقمی دووەم بە هیچ کلۆجێ بە وەرگێڕ دانانرێن.

ئەگەر وەرگێڕێك، خۆی لە هەردوو جۆری وەرگێڕانی وشە بە وشەو ئازاد ببوێرێ‌و وەرگێڕانی رستە بە رستە بکات بە بنەمای کارەکەی، دەبێ ئەوە بزانێت کە رەچاو کردنی شێواز، یان شێوەی دەربڕین، بەندە بە هەڵبژاردنی هاوتای دروستی پەیڤان‌و بونیادی دەستووری و رێزمانی رستەوە، لە زمانی دووەمدا. یانی بە کورتی‌و بە کوردی پێویستە لە نێوان چەند پەیڤی هاوتاو چەند بونیادی دەستووری و رێزمانیدا، ئەوەیان هەڵبژێردرێ کە بە شێوەیەکی گشتی بتوانێ شێوازی دەقی یەکەم لە دەقی دووەمدا بنوێنێتەوە... بە هەرحاڵ وەرگێڕان چەند ئەمین‌و ورد بێ، هەمیشە ئەو وەرگێڕانە سەرکەوتووترە کە بتوانێ شێواز یان شێوەی دەربڕینی دەقی یەکەم، بە وردی لە دەقی دووەمدا دووبارە بکاتەوە.

بۆ زانیاری زیاتر بڕوانە:
*- هفت گفتار دربارەی ترجمە / دکتر کورش صفوی / نشر مرکز/ چاپ دهم/ ۱۳۹۰ (۲۰۱۱).
*- خیانەتی حەڵاڵ/حەمەکەریم عارف/چ۱/۲۰۱۰/لە بڵاوکراوەکانی لقی کەرکووکی یەکێتیی نووسەرانی کورد/زنجیرە(۱۰٦)
*- گفتمان و ترجمە، علی صلح جو/چاپ اول/۱۳۷۷/نشر مرکز:تهران، خیابان دکتر فاتمی.
*- شیعر کوژی/چ۱/ ۲۰۱۰/ کۆمەڵەی روناکبیری کۆمەڵایەتی کەرکووك/ ن:حەمەکەریم عارف